

ZAŽÍME TO SPOLU

Úrad pre reguláciu elektronických komunikácií a
poštových služieb
Továrenská 7
P. O. Box 40
828 55 Bratislava 24

Verejná diskusia
k príprave výberových konaní na pridelenie frekvencií z frekvenčného pásma 900MHz a 2100MHz
a obnove práv na používanie frekvencií z frekvenčného úseku 3600-3800MHz

Údaje o respondentovi

Názov / meno: Slovak Telekom, a. s.
Adresa: Bajkalská 28, 817 62 Bratislava
IČO: 35 763 469
Kontaktná osoba: Mgr. Marek Chovanec
Štát: Slovenská republika
Tel.: +421905011975
e-mail: marek.chovanec@telekom.sk

Spoločnosť Slovak Telekom, a. s. (ďalej aj ako „ST“) predkladá Úradu pre reguláciu elektronických komunikácií a poštových služieb (ďalej aj ako „úrad“) svoje pripomienky k verejnej diskusii k príprave výberových konaní na pridelenie frekvencií z frekvenčného pásma 900MHz a 2100MHz a obnove práv na používanie frekvencií z frekvenčného úseku 3600-3800MHz.

Otázka č. 1:

Súhlasíte s obnovením práv súčasným držiteľom frekvencií z frekvenčného úseku 3600 – 3800 MHz na obdobie 8 mesiacov (01.01.2025 – 31.08.2025)? Kde vidíte možné riziká?

ST je pripravený podporiť obnovenie práv, pokiaľ bude rešpektovaná nová cenová hladina, vyplývajúca z aukcie C-pásma v r. 2022.

Otázka č. 2:

Ak ste držiteľom individuálneho povolenia na používanie frekvencií vo frekvenčnom úseku 3600 – 3800 MHz, máte záujem o obnovenie práv na ich používanie?

Áno, máme záujem o obnovenie práv na používanie.

Otázka č.3:

Preferujete stanovenie spektrálneho limitu samostatne iba pre frekvenčné pásmo 900 MHz, alebo spojitou pre všetky frekvencie pod 1 GHz?

Pri úvahách o spektrálnom limite podporuje ST mainstreamový regulačný prístup v EÚ. Aj v nadväznosti na diskusiu z workshopu zo 14.12.2022 konštatujeme, že dlhodobou sledovanou politikou európskych regulátorov¹ je postupovať nie viac ako podľa troch štandardizovaných dôvodov na rezerváciu spektra:

- a) podporiť nového hráča,*
- b) zabrániť hromadeniu spektra alebo*
- c) ochrániť štruktúru trhu.*

Ak analyzujeme prvú možnosť, je nevyhnutné najprv spresniť, kto má byť vlastne považovaný za nového operátora. V predmetnej súvislosti je zrejmé, že na základe ustálených európskych pravidiel nemožno za nového operátora považovať už nikoho zo súčasných mobilných hráčov. Dokonca aj najmladší z nich, SWAN/4ka začal totiž prevádzku už v júli 2014 (FWA prístup na mobilných frekvenciách), resp. v septembri 2015 (mobilné služby) a v čase nadobudnutia účinnosti nových frekvenčných prídelení bude teda prítomný na trhu viac ako 10 rokov.

V prípade druhej možnosti, tzn. pri zabránení hromadenia spektra, by spektrálny limit musel byť stanovený vyššie ako 2x5MHz alebo 2x10MHz, a to najmenej ako 2x15MHz. S takýmto limitom by účastníci aukcie mohli rozvinúť svoje aukčné stratégie a uplatniť úplnú internú valuáciu spektra, pričom by boli súčasne predateľné všetky ponúkané bloky spektra a jeho hromadenie by bolo prakticky vylúčené, pretože aj takýto limit by ešte vždy umožnil jednému operátorovi získať najviac 43% celkovej šírky pásma 900 MHz a menej ako 37% všetkého spektra pod 1GHz.

Naopak, súčasne navrhovaný limit neumožňuje predat všetky bloky spektra, ani ak každý zo štyroch existujúcich operátorov bude dražiť až do svojho maxima, pričom nevyhnutným dôsledkom by bol pravý opak hromadenia spektra, a síce po prvom kole aukcie nepredané bloky spektra.

Nakoľko však zabránenie hromadenia spektra zjavne nebolo zámerom úradu, zostáva diskusia o druhej možnosti len diskusiou akademickou. Na vylúčenie pochybností preto uvádzame, že ani ST nenavrhuje limit 2x15MHz, ktorý bol v našom diskurze použitý vyššie len na ilustráciu.

O mnoho viac relevantná a blízka praxi je tretia možnosť – ochrana štruktúry trhu, ktorú detailnejšie analyzujeme v našej odpovedi na otázku č. 5.

Bez ohľadu na vyššie uvedené nie je ani v jednej z troch uvažovaných možností účelný a ani vhodný spoločný spektrálny limit na pásmo pod 1GHz, nakoľko frekvenčné prídely všetkých troch dlhšie etablovaných mobilných operátorov sú takmer úplne symetrické a SWAN už nemôže byť považovaný za nového operátora.

¹ Pozri najmä regulačné príklady z Francúzska, Talianska, Írska, Spojeného kráľovstva a Poľska.

² Pozri napr. rozhodnutie DG Competition v prípade COMP/38.369: T-Mobile Deutschland/O2 Germany <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32004D0207> alebo nedávnu analýzu konzultanta na <https://strandconsult.dk/understanding-the-impact-of-national-roaming-on-investments-and-competition/>

Medzi najdôležitejšie regulačné úlohy úradu navyše nepatrí len podpora hospodárskej súťaže, ale súčasne aj

- zabezpečenie efektívnej správy frekvenčného spektra³, ako aj
- podpora inovácií a rozvoja nových služieb⁴.

Ak by boli obidva spektrálne limity uplatnené tak ako bolo navrhnuté, prinajmenšom jeden z troch veľkých mobilných operátorov by prišiel o významnú časť svojich frekvenčných zdrojov v pásme 900MHz, pričom pre každého z týchto troch operátorov platí, že predmetné spektrum používajú desiatky rokov a vybudovali na nich pokrytie pre viac ako 99% slovenskej populácie. Každý z týchto operátorov poskytuje mobilné služby viac ako 2 miliónom zákazníkov; ak by ktorýkoľvek z nich musel znížiť svoju frekvenčnú alokáciu na 2x5MHz, nevyhnutným dôsledkom by bolo zníženie kvality poskytovaných služieb, a to tak s ohľadom na menej spektra, ako aj s ohľadom na menší počet preferenčných kanálov. Navyše, aj vypnutie zastaraných 3G sietí by sa mohlo významne oneskoriť.

Navrhované podmienky aukcie na Slovensku s dvomi spektrálnymi limitmi sú preto relevantné aj z pohľadu nedovolenej štátnej pomoci, nakoľko existuje dôvodný predpoklad, že jeden z operátorov by mohol na úkor ostatných operátorov získať nezákonnú výhodu.

Ak by boli uplatnené obidva spektrálne limity, platí že:

1. podmienky navrhnuté úradom vytvárajú situáciu umelého nedostatku, ktorý zvýši ceny spektra vysoko nad porovnateľné ceny (benchmarky);
2. s ohľadom na umelý nedostatok môže SWAN získať kúpou spektra za vyvolávaciu cenu významnú ekonomickú výhodu.

Nasleduje podrobnejšie vysvetlenie obidvoch predpokladov:

1. Hoci je vyvolávacía cena stanovená nad mediánom benchmarkových cien, tieto sú výsledkom aukcií s racionálnymi podmienkami. Podmienky navrhované úradom na Slovensku by naopak za predpokladu rezervácie/vyhradenia 2 blokov vytvorili umelý nedostatok spektra. Rezerváciou 2 blokov pre SWAN by bola ponuka dostupných blokov znížená, avšak počet mobilných operátorov súťažiacich o ne by zostal rovnaký. Preto by prinajmenšom jeden z existujúcich mobilných operátorov zostal s menším prídelom spektra ako pred aukciou. Očakávame, že umelý nedostatok by zvýšil ceny v porovnaní so stavom, ktorý by nastal za normálnych trhových podmienok. Vyhradenie spektra by tak vyvolalo rozdielnu cenovú úroveň rezervovaného spektra a spektra dostupného vo voľnej súťaži.

Príkladom popísaného stavu je aukcia spektra v pásme 3,4-3,8GHz v roku 2018 v Taliansku, ktoré malo v danom čase podobnú štruktúru trhu ako na Slovensku (3 väčší zabehnutí mobilní operátori a štvrtý operátor podporovaný regulátorom). Za danej situácie dal regulátor k dispozícii relatívne malé množstvo spektra, ktoré rozdelil do nerovných balíkov (2 bloky s 80MHz a 2 bloky s 20MHz). To znamenalo, že jeden z troch zabehnutých mobilných operátorov by zostal bez dostatočného množstva spektra na zabezpečenie svojich potrieb. Tento umelý nedostatok vytlačil ceny na veľmi vysokú úroveň, dvakrát viac ako očakával samotný regulátor a významne viac ako v iných štátoch (cena v predmetnej aukcii bola 0,36€/MHz/obyvateľa v porovnaní napr. s 0,03€/MHz/obyvateľa vo Fínsku, ktoré dražilo dvakrát viac spektra pri účasti iba 3 mobilných operátorov).

S ohľadom na uvedené očakávame, že aj Slovensko by skončilo v cenovom pásme vysoko nad mediánovou benchmarkovou cenou. Racionálne očakávania by mohli byť v oblasti najdrahších 20% štátov, ktoré uskutočnili obdobnú aukciu.

³ Napr. § 32 ods. 1 zák. č. 452/2021 Z.z. o elektronických komunikáciách v znení neskorších právnych predpisov

⁴ Napr. § 1 ods. 4 zák. č. 452/2021 Z.z. o elektronických komunikáciách v znení neskorších právnych predpisov

2. Uplatnením aukčných podmienok dovoľujúcich SWANu kúpiť významnú časť spektra (na úkor ostatných operátorov) za vyvolávaciu cenu by bolo tomuto operátorovi umožnené získať predmetné spektrum za cenu pod jeho trhovú hodnotu (a to s ohľadom na umelý nedostatok spektra, vytvorený navrhovaným aukčným rámcom). Takýto aukčný rámec by mal za následok poskytnutie nedovolenej štátnej pomoci SWANu a vytvoril by tak riziko možnej nezákonnosti celého aukčného procesu.

S ohľadom na vyššie uvedené dôvody ST významne preferuje pre pásmo 900MHz uplatnenie len spektrálneho limitu 2x10MHz, a to rovnako pre všetkých účastníkov aukcie a s cieľom dosiahnuť maximálnu férovosť pridelovacieho procesu; mysliac pritom aj na skutočnosť, že všetci účastníci sú na slovenskom trhu už zabehnutými mobilnými operátormi a osobitné zaobchádzanie s ktorýmkoľvek z nich nie je potrebné a ani regulačne prípustné.

Navyše musí byť zabránené stavu, keď je spektrum pridelované jednotlivým účastníkom mimo súťažný proces, nakoľko len súťažný proces zabezpečí korektnú cenu spektra. Ešte dôležitejšie je zabrániť, aby nízko-frekvenčné pásmo bolo pridelané súťažiteľom na trhu pod jeho aktuálnu hodnotu a súčasne pod priemerné náklady uhrádzané jestvujúcimi držiteľmi spektra, Ako sme uviedli vyššie, takéto pridelenie by pravdepodobne bolo nedovolenou štátnou pomocou, a to s veľmi nepríjemným dôsledkom, že aukcia by bola v prinajmenšom tejto časti považovaná za nulitnú.

Na zabránenie takýmto následkom a súvisiacej neistote na trhu si Slovak Telekom vyhradzuje právo uskutočniť akékoľvek vhodné právne a regulačné kroky potrebné na dosiahnutie riadnej štruktúry aukcie, vylučujúcej riziko nedovolenej štátnej pomoci. Naša spoločnosť má v úmysle uskutočniť takéto úkony vo vhodnom čase ešte pred začiatkom vlastnej aukcie.

Otázka č.4 :

Súhlasíte so stanovením spektrálneho limitu na úrovni troch aukčných blokov, t.j 2x15 MHz vo frekvenčnom pásme 2100 MHz? Ak navrhujete iné stanovenie spektrálneho limitu, svoju odpoveď zdôvodnite.

Väčšina námietok spomenutých v predchádzajúcej odpovedi je aplikovateľná aj na tomto mieste, vrátane nevhodnosti takéhoto spektrálneho limitu na zabránenie hromadeniu spektra a pertraktovaných obáv z neoprávnenej štátnej pomoci.

Takýto spektrálny limit by úplne znemožnil súťažný proces aj v časti aukcie týkajúcej sa pásma 2100MHz. Pritom len súťažný proces dokáže zabezpečiť nájdenie správnej cenovej úrovne spektra.

Tento spektrálny limit by navyše znížil rozsah držby spektra každého z troch väčších mobilných operátorov o 2x5MHz, s podobne devastačným následkom na služby poskytované zákazníkom ako v pásme 900MHz. Na zabránenie negatívnym následkom na zákaznícku skúsenosť musí byť preto zabezpečené, aby súčasným držiteľom spektra bolo umožnené získať prinajmenšom rovnaké množstvo historického spektra ako majú k dispozícii v súčasnosti; o to viac, že aj navrhované spektrálne limity v nízko-frekvenčnom pásme obmedzujú množstvo spektra súčasných držiteľov.

Rovnako významný je aj fakt, že 4. operátor v skutočnosti nepotrebuje žiadne dodatočné spektrum, ale najmä ho nepotrebuje v strednofrekvenčnom a vysokofrekvenčnom pásme.

Už v súčasnosti, pred aukciou, má SWAN pre menej ako 10% celkovej mobilnej zákazníckej bázy k dispozícii 12% celkovej držby spektra a dokonca až 24% (!) C-pásma (od r. 2025 to bude 25%) a navyše aj 15% (!) spektra vo všetkých strednofrekvenčných a vysokofrekvenčných mobilných pásmach⁵.

⁵ Všetky údaje sú počítané vo vzťahu k celkovej držbe spektra všetkých 4 mobilných operátorov ako 100%.

Navyše, traja väčší mobilní operátori boli voči SWANu veľmi ústretoví pri preusporiadaní a predĺžení pásma 1800MHz v r. 2021 a 2022. Výsledkom je, že SWAN má garantované využívanie 2x20MHz z tohto pásma až do r. 2040, a to na ¾ územia Slovenska; takýto výsledok by SWAN len ťažko dosiahol v priamej súťaži s ostatnými operátormi.

Z uvedených dôvodov si dovoľíme tvrdiť, že 4. operátor nepotrebuje dodatočné frekvencie, ale skôr ďalšie investície. V odpovedi na otázku č. 5 sa zaoberáme analýzou, či sú štyria operátori vôbec na Slovensku udržateľní. Bez ohľadu na výsledok takejto analýzy a už aj so zohľadnením pravdepodobného získania 2x5MHz v pásme 900MHz SWANom v tejto aukcii sa však vyššie popísaný nadbytok spektra tohto operátora ešte zvýši a SWAN bude v stave viesť dlhodobu udržateľnú stratégiu výstavby siete v

- pásme 900MHz – prídelenie do r. 2045,
- pásme 1800MHz – prídelenie do r. 2040, ako aj
- C-pásme – prídelenie do r. 2045.

Otázka č.5 :

Myslíte si, že by mal úrad v záujme zvýšenia úrovne hospodárskej súťaže vyčleniť časť spektra z frekvenčného pásma 900 MHz pre subjekt, ktorý nie je držiteľom frekvencií v tomto frekvenčnom pásme alebo aj v ostatných pásmach pod 1 GHz (700 MHz, 800 MHz)?

Teoreticky je vyhradenie spektra zvyčajným a efektívnym nástrojom na prilákanie nových hráčov na trh. Avšak Slovensko predstavuje vysoko konkurenčný trh už so štyrmi zabehnutými hráčmi; prilákať nového mobilného operátora na takýto trh je veľmi nepravdepodobné. Dokonca aj samotný úrad túto skutočnosť opakovane potvrdil⁶.

Navyše, ako sme spomenuli už v odpovedi na otázku č. 3, všetci potenciálni účastníci aukcie sú zabehnutí mobilní operátori s viac ako 10 rokmi pôsobenia na trhu a už nemôžu byť považovaní za nováčikov. Tento fakt bol výslovne potvrdený aj úradom na workshope 14. decembra 2022.

Preto je rezervácia spektra pre mobilných operátorov bez aktuálnej držby v nízkofrekvenčnom pásme zrejýmým zvýhodňovaním vybraného, zabehnutého mobilného operátora. Tento mobilný operátor mal navyše možnosť v minulých aukciách (2013 a 2020) kúpiť spektrum zo všetkých troch pásiem 700, 800 a 900 MHz a túto možnosť ani raz nevyužil. Je teda zjavné, že takéto spektrum buď nepotrebuje alebo nie je na slovenskom trhu udržateľným hráčom. ST z uvedených dôvodov zastáva názor, že vyhradenie spektra nie je v skutočnosti podporou súťaže na trhu, ale podporou konkrétneho mobilného operátora, a voči takémuto vyhradeniu príslušne namieta.

Na lepšie pochopenie súťažnej situácie na Slovensku v porovnaní s inými európskymi trhmi sme zadali vypracovanie analýzy renomovanej medzinárodnej konzultačnej firme Frontier Economics; jej krátky sumár pripájame k tomuto podaniu. Závěry analýzy sú jednoznačné:

- Slovensko nemá dostatočný ekonomický potenciál na to, aby bolo krajinou s piatimi mobilnými operátormi,

⁶ Je vhodné dodať, že sa ani neočakávalo, že by mal o náš trh záujem ďalší mobilný operátor. Už teraz sú na 5,5-miliónom Slovensku štyria hráči a ani na veľkých trhoch nie je bežné, aby tam pôsobili piati operátori. Dôvodom je najmä finančná náročnosť na vybudovanie vlastnej siete, obmedzené množstvo frekvencií a nutnosť pravidelných investícií. In: <https://zive.aktuality.sk/clanok/ibLVUvY/pride-na-slovensko-5-operator-s-vlastnou-sietou-je-uz-zname-ci-sa-nieko-prihlasil/> 28.11.2022

Budem sa snažiť udržať štvorsietové operátorské postavenie. In: <https://zive.aktuality.sk/clanok/149022/novy-sef-regulatora-chceme-aby-4ka-prezila-na-trhu-nemame-vsak-vela-moznosti-jej-pomoc/> 8.10.2020

- 5G je investične ešte náročnejšie ako technológie starších generácií a nedostatok investičných zdrojov je v sektore stále zrejmejší,
- V neposlednom rade je v dlhodobom horizonte otázne aj zotrvanie štyroch operátorov na trhu, nakoľko
 - Slovensko je jediným členským štátom EÚ so štyrmi operátormi a kombináciou nízkoпрíjmového obyvateľstva a nízkej hustoty obyvateľstva,
 - Slovensko je druhým najmenším členským štátom EÚ so štyrmi operátormi. Len Slovinsko je menšie, je ale skôr trhom s 3,5 operátormi⁷. Slovensko je tak najmenším členským štátom EÚ s plnohodnotnými štyrmi operátormi.

So zohľadnením spomenutých skutočností by jediným typom záujemcu o nákup spektra rezervovaného pre „nového“ operátora mohol byť len špekulant, pokúšajúci sa takéto spektrum následne znovu predať niektorému z existujúcich hráčov. Harmonogram aukcie, plánovanej v trojročnom predstihu pre momentom, kedy je možné dražené frekvencie použiť, predpoklady na úspešnú špekuláciu ešte zlepšuje, nakoľko príslušný špekulant má dostatok času na predaj bez nutnosti plniť akékoľvek rozvojové kritériá.

V nadväznosti na tretí dôvod na uplatnenie spektrálneho limitu, rozoberaný v našej odpovedi na otázku č. 3, tzn. na ochranu štruktúry trhu, by sme v predmetnej súvislosti chceli upriamiť pozornosť úradu na regulačné benchmarky z britských ostrovov.

Britský aj írsky regulátor boli v podobnej situácii, v akej sa nachádza slovenský úrad v súčasnosti. Obidva úrady vyhodnotili vstup piateho operátora ako málo pravdepodobný (alebo presnejšie ako prakticky nemožný), avšak udržanie 4-operátorského trhu považovali za dôležitý regulačný cieľ. Riešenie, ktoré v danej situácii použili, je rovnako jednoduché ako praktické: obaja regulátori vyhradili tú istú časť spektra súčasne pre potenciálneho nového operátora, ak by sa napriek ich očakávaniam predsa len objavil, ako aj pre štvrtého operátora.

Detaily britského regulačného benchmarku (z r. 2012) sú viditeľné rovnako z priloženej prezentácie Frontier Economics. Ak ich porovnáваме so súčasnou situáciou na príslušnom relevantnom trhu na Slovensku, opätovne je zrejme, že

- SWAN je už v súčasnosti v relatívne silnej pozícii, disponuje totiž 12% celkového mobilného spektra a 24% spektra vo vysokofrekvenčnom pásme. Tzn. dodatočné spektrálne zdroje SWAN nevyhnutne nepotrebuje (v protiklade s Hutchinsonom, ktorý mohol skončiť po 4G aukcii len so 6% spektra).
- Ak sú frekvencie z nízkoфrekvenčného pásma pre prežitie mobilného operátora skutočne kritické (britský Ofcom bol opačného názoru), potom držba 2x5MHz v pásme 900MHz by mala postačovať na to, aby síce podporila zvýšenie pokrytia SWANu, avšak bez toho, aby zbavila spektra väčších mobilných operátorov, ktorí toto spektrum v súčasnosti veľmi efektívne využívajú. (Aj najväčší britský operátor Everything Everywhere len donedávna prevádzkoval plnohodnotnú mobilnú sieť len s 2x5MHz spektra pod 1GHz).
- V Británii dopadla aukcia z r. 2012 pre Hutchinson napokon tak, že nadobudol len 2x5MHz spektra pod 1GHz, hoci mu aukčné podmienky reálne vyhradili nízkoфrekvenčného spektra viac (ak by ho Hutchinson chcel kúpiť).

⁷ Slovinského operátora T2 nemožno považovať za mobilného operátora s ambíciou byť celoštátnym operátorom, a to s ohľadom na jeho obmedzené frekvenčné zdroje, obmedzenú výstavbu siete, ako aj na skutočnosť, že je jediným hráčom, ktorý ešte nespustil služby 5G.

To je dodatočný argument pre záver, že 2x5MHz v pásme 900MHz by na vybudovanie celonárodného pokrytia malo stačiť aj SWANu.

- *Ciele úradu je možné dosiahnuť aj využitím jednoduchšej aukčnej štruktúry, v ktorej je vyhradených v pásme 900MHz len 2x5MHz spektra (ktoré môže nadobudnúť v prvom kole len SWAN alebo nový operátor) a zvyšných 2x30MHz môže byť k dispozícii ktorémukolvek účastníkovi aukcie, vrátane SWANu (s použitím racionálneho spektrálneho limitu, ako analyzujeme v odpovedi na otázku č. 3).*

Zaujímavý je aj fakt, že zámer z r. 2012 udržať Hutchinson britskom trhu nebol trvalejšie udržateľný. Dnes, po 10 rokoch, je predmetná firma na predaj a bude pravdepodobne spojená s jedným z ostatných troch mobilných operátorov. Táto informácia je ale relevantnejšia vo vzťahu k odpovedi na otázku č. 4.

Ak sa vrátíme na Slovensko a k otázke č. 5, ak úrad napriek skutočnostiam prezentovaným vyššie stále zastáva názor, že štvoroperátorský trh je na Slovensku udržateľný a mal by byť chránený, navrhujeme nevyhradiť v pásme 900MHz ďalšie spektrum nad rámec spektrálneho limitu 2x10MHz, analyzovaného v otázke č. 3. Navyše navrhujeme rezervovať v prvom kole zostávajúcich 2x5MHz (nad rámec 2x30MHz, pri ktorých sa očakáva ich získanie tromi väčšími mobilnými operátormi) nielen hypotetickému novému operátorovi, ale súbežne štvrtému operátorovi a/alebo novému operátorovi.

Podobne ako v Spojenom kráľovstve alebo v Írsku takýto prístup umožní ktorémukolvek účastníkovi, ktorý ešte nepodniká na slovenskom mobilnom trhu, ale zvažuje vstup naň, uplatniť svoje reálne hodnotenie ponúkaného spektra. Ak je daný záujemca seriózny, dokáže obstáť aj voči valuácii štvrtého operátora. Ak ale len špekuluje na neskorší predaj spektra, valuácia spektra štvrtým hráčom musí byť vyššia a stratégia „bieleho koňa“ nebude úspešná.

V neposlednom rade takéto vyhradenie umožní aj jednoduchšiu štruktúru aukcie, pričom navrhované druhé kolo bude nadbytočné.

Otázka č.6 :

Súhlasíte s navrhovaným spektrálnym limitom pre frekvenčné pásmo 900 MHz? Ak navrhujete iné stanovenie spektrálneho limitu, svoju odpoveď zdôvodnite.

Z dôvodov uvedených v odpovedi na predchádzajúcu otázku ST principiálne namieta voči spektrálnym limitom umožňujúcim dražiť existujúcim držiteľom spektra v pásmach 700 a 800 MHz len 2x5MHz (v prvom kole) alebo 2x10MHz (v druhom kole) v pásme 900MHz. Predmetné limity sú iracionálne, pretože

- *v prípade vyhradenia spektra uprednostňujú jedného mobilného operátora pri získaní 2x5MHz za vyvolávaciu cenu bez stanovenia ceny v súťaži;*
- *znižujú držbu spektra operátorov s pásmom 700 a 800MHz a tak negatívne ovplyvňujú parametre služby dostupné pre zákazníkov;*
- *spôsobujú neefektívne využitie spektra. Nový operátor v pásme 900MHz musí ešte len inštalovať rádiové a iné sieťové zariadenia, predtým ako ich neskôr začne využívať;*
- *ST chápe potrebu SWANu získať obzvlášť nízkofrekvenčné spektrum. Avšak pre indoorovú službu najmenšieho mobilného operátora je 2x5MHz dostatočných;*
- *slovenský trh mobilných služieb je vysoko konkurenčný.*

Otázka č.7:

Myslíte si, že by mal úrad v záujme zvýšenia úrovne hospodárskej súťaže vyčleniť časť spektra z frekvenčného pásma 2100 MHz pre nový subjekt na trhu? Ak áno, tak v akom rozsahu?

Nie, nakoľko Slovensko je vysoko konkurenčný mobilný trh a vstup nového infraštruktúrneho hráča naň je nepravdepodobný. ST považuje povinnosť MVNO prístupu za omnoho vhodnejšiu na zvýšenie súťaže na trhu, nakoľko vstupné bariéry pre MVNO sú omnoho nižšie, ako v prípade nového infraštruktúrneho hráča.

Otázka č.8 :

Súhlasíte s navrhovaným termínom na zachovanie funkčnosti siete GSM minimálne do roku 2030? Ak nie navrhnete iný termín a svoju odpoveď zdôvodnite.

Je ťažké predvídať, v ktorom časovom okamihu bude vypnutie GSM odôvodnené. Avšak stanovenie dlhšej lehoty na takýto krok, ako napr. navrhnutý r. 2030, vypínanie starých technológií ešte viac zdržuje a súčasne bráni technologickým inováciám. ST preto preferuje stanovenie kratšej povinnosti na udržanie aktívnej technológie GSM, čo podporí prechod na novšie technológie a teda aj efektívnejšie využitie spektra. Konkrétne navrhujeme stanoviť predmetnú lehotu na rok 2026, prípadne aj s každoročným prehodnocovaním predlžovania podľa počtu aktívnych užívateľov. Táto lehota je v súlade s jediným známym benchmarkom, konkrétne českým, ktorý rovnako umožňuje vypnúť GSM v r. 2026.

Otázka č.9 :

Myslíte si že navrhovaný rozsah frekvencií 2x5 MHz je postačujúci na prevádzkovanie siete GSM a zabezpečenie prístupu pre národný roaming? Ak nie aký frekvenčný rozsah navrhujete?

ST nepodporuje povinnosť národného roamingu medzi zabehnutými operátormi v akejkoľvek podobe, vrátane tu pretraktovaného účelu zabezpečenia prevádzky GSM do lehoty rozoberanej v predchádzajúcej otázke.

Už krátka diskusia medzi zainteresovanými stranami na workshope zo dňa 14.12.2022 jasne ukázala, aké zložitú je paralelne vyhodnocovať frekvenčné potreby štyroch mobilných operátorov. Tieto potreby sa navyše môžu v nadchádzajúcich rokoch rýchlo meniť aj v súvislosti s tým, ako nastane očakávané vypínanie sietí 3G, pričom už teraz nízky podiel starších mobilných telefónov (feature phones) sa bude naďalej významne znižovať.

Namiesto poskytovania (alebo využívania) národného roamingu je Slovak Telekom pripravený prijať povinnosť prevádzkovať GSM sieť v lehote zhodnej s možnosťami podľa odpovede na predchádzajúcu otázku č. 8.

Jediným subjektom benefitujúcim z regulovaného národného roamingu pre GSM by mal byť ten, ktorý v pásme 900MHz získava menej ako 2x10MHz. Operátorom poskytujúcim mu národný roaming by mal byť zasa ten istý, ktorý mu poskytuje národný roaming aj pre iné generácie mobilných sietí.

Bez ohľadu na uvedené aj my zastávame názor, že národný roaming môže byť v určitom momente rozumným riešením, ako akumulovať zostávajúcu prevádzku GSM do menej ako štyroch sietí, najmä keď bude jej podiel už veľmi nízky. Takéto riešenie by ale malo byť založené na komerčnej dohode strán, zohľadňujúcej technickú situáciu v predmetnom čase, osobitne kapacitné požiadavky jednotlivých sietí.

Otázka č. :

Súhlasíte aby predmetom povinnosti poskytnúť národný roaming bola iba sieť GSM? Svoju odpoveď zdôvodnite.

Ako sa vyjadrujeme v odpovedi na predchádzajúcu otázku, ST je proti akejkoľvek povinnosti národného roamingu medzi zabehnutými operátormi.

Ak však získa prvýkrát spektrum pod 1GHz nový hráč, Slovak Telekom je pripravený akceptovať, aby takýto subjekt profitoval z národného roamingu za podmienky, že

- *trvanie národného roamingu nepresiahne štyri roky (september 2026 – december 2030),*
- *cenové podmienky budú dohodnuté komerčne a budú kontrolované prostredníctvom mechanizmu retail minus, resp. testom stláčania marže,*
- *operátor využívajúci národný roaming bude viazaný silnými rozvojovými kritériami (ako navrhujeme v odpovedi na nasledovnú otázku).*

Otázka č.10 :

Súhlasíte s definovaním navrhovaných rozvojových kritérií vo výberovom konaní pre nový subjekt, ktorý získa frekvencie z frekvenčného pásma 900 MHz? Ak nie navrhnete iné.

Navrhované rozvojové kritériá nie sú dostatočne ambiciózne. Čo je najviac zarážajúce je fakt, že vôbec nezaväzujú účastníka, ktorý síce získa 900MHz, ale nepožaduje národný roaming.

Zohľadňujúc veľmi vysoké pokrytie Slovenska všetkými tromi mobilnými sieťami v súčasnosti prevádzkovanými v pásme 900MHz (všetky s pokrytím vyše 99% obyvateľov), dlhý časový úsek, ktorý je k dispozícii predtým, ako bude možné frekvencie využívať (v r. 2026) a povinnosť úradu zabezpečiť efektívne využitie frekvenčných zdrojov, podporuje Slovak Telekom rozvojové kritériá prinajmenšom blížiac sa súčasnej úrovni pokrytia.

Konkrétne navrhujeme pre všetkých účastníkov aukcie, ktorí získajú frekvencie z pásma 900MHz, bez ohľadu na skutočnosť, či požadujú alebo využívajú národný roaming povinnosť

- *pokrytia minimálne **40% obyvateľov** Slovenskej republiky vlastnou sieťou využívajúcou frekvencie z frekvenčného pásma 900MHz do 31.12.2026,*
- *pokrytia minimálne **60% obyvateľov** Slovenskej republiky vlastnou sieťou využívajúcou frekvencie z frekvenčného pásma 900MHz do 31.12.2027,*
- *pokrytia minimálne **80% obyvateľov** Slovenskej republiky vlastnou sieťou využívajúcou frekvencie z frekvenčného pásma 900MHz do 31.12.2028,*
- *pokrytia minimálne **95% obyvateľov** Slovenskej republiky vlastnou sieťou využívajúcou frekvencie z frekvenčného pásma 900MHz do 31.12.2030.*

Otázka č.11 :

Viete si predstaviť koexistenciu verejnej elektronickej komunikačnej siete a systému LIFESEEKER? Ak áno za akých podmienok.

Ak nie skúste definovať podmienky možnej koexistencie.

ST považuje takéto riešenie za schodné. Príslušné frekvencie by mali byť pridelené v ochrannom pásme (guard band) GSM, LTE alebo 5G NR pásma.

Otázka č.12 :

Myslíte si, že je technicky aj kapacitne realizovateľné prevádzkovať GSM sieť jedným podnikom, ktorý by túto sieť poskytoval aj ostatným podnikom na trhu a tým by boli zbavení povinnosti prevádzkovať GSM sieť do roku 2030?

ST považuje takéto riešenie za technicky schodné, ak kombinovaný kapacitný dopyt jednotlivých sietí poklesne pod určitú úroveň. Avšak, ako sme uviedli aj vyššie, ST preferuje vyriešiť vypínanie GSM v komerčných rokovaníach medzi mobilnými operátormi, namiesto ukladania analogickej povinnosti.

Otázka č.13 :

Súhlasíte s definovaním navrhovaných rozvojových kritérií vo výberovom konaní? Ak nie navrhnete iné.

Áno, pre takéto strednofrekvenčné pásmo ide o racionálny návrh.

Otázka č.14 :

Súhlasíte s úvahou stanovenia povinnosti pre úspešných účastníkov výberového konania zverejniť referenčnú ponuku pre veľkoobchodný prístup? Ak nie, navrhnete iné riešenie zvýšenia úrovne hospodárskej súťaže na maloobchodnom trhu poskytovania mobilných služieb a na infraštruktúrnej úrovni.

ST považuje MVNO za preferovaný spôsob zvýšenia konkurencie na mobilnom trhu. Ako sme už uviedli, vstup nového infraštruktúrneho hráča na Slovensko je veľmi nepravdepodobný.

Slovak Telekom je z uvedených dôvodov pripravený akceptovať ponuku veľkoobchodného prístupu, a to za predpokladu, že budú rešpektované racionálne mainstreamové regulačné podmienky nasledovne

- rozsah „veľkoobchodného prístupu“ bude jasne vymedzený ako povinnosť hostovať iba MVNO,
- budú prípustné všetky typy MVNO, vrátane značkových prepredajcov (branded resellers),
 - zohľadňujúc klasifikáciu BERECu, zahŕňajúcu úplné MVNO, ľahké MVNO a značkových prepredajcov, nekontrolovaných mobilnými operátormi,
 - slovenskí značkoví prepredajci predstavujú zrejmu a nespornú success story. Slovenské MVNO Tesco Mobile je najúspešnejším MVNO vo V4 a druhým najväčším MVNO v celej strednej a východnej Európe⁸,
- povinnosť bude obmedzená na tých účastníkov aukcie, ktorí získajú aspoň 2x10MHz spektra v pásme 900MHz,
- povinnosť bude obmedzená na pásmo 900MHz,
- neexistencia povinnosti vo vzťahu k pásmu 2100MHz, ktoré nie je vhodné na celoštátne pokrytie,
- neexistencia povinnosti vo vzťahu k skôr dobromyseľne získaným frekvenciám,
- neexistencia povinnosti referenčnej ponuky, tzn. rokovanie založené na dôvernom obchodnom styku, úspešnom už v prípade Tesco Mobile,
- cenové podmienky a rozsah ponuky MVNO budú komerčne dohodnuté, založené na jednotlivých obchodných prípadoch MVNO a kontrolované prostredníctvom mechanizmu retail minus, resp. testom stláčania marže.

Otázka č.15:

Čo by mala obsahovať referenčná ponuka pre veľkoobchodný prístup? Svoju odpoveď zdôvodnite.

Slovak Telekom nepovažuje povinnosť referenčnej ponuky za riešenie vhodné na ďalší rozvoj slovenského trhu MVNO.

Príloha: Public consultation on the planned allocation of 900MHz, 2100MHz and 3600MHz spectrum (dokument Frontier Economics)

Dátum: 31.1.2023

Meno a priezvisko, funkcia oprávnenej osoby: Mgr. Marek Chovanec, manažér regulačných záležitostí

Podpis oprávnenej osoby:

⁸ V obidvoch prípadoch na základe relatívneho trhového podielu.